

POSUDEK VEDOUcíHO BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

NÁZEV: *Svatojiřské abatyše a korunovace českých královen*

98 stran textu, seznam zkratek, pramenů a literatury, obrazové a textové přílohy, seznamy představených, královen, konsekrátorů atd.

AUTOR: Karel PACOVSKÝ

VEDOUcí PRÁCE: PhDr. Jan Zdichynec, Ph.D.

Odevzdáno v srpnu 2016.

Studie Karla Pacovského se zrodila z prolnutí problematiky ženského řeholního života a dvorského života, respektive korunovačního ceremonálu, a snaží se vysvětlit, respektive upravit jeden ze zažitých mýtů české historiografie o roli abatyše sv. Jiří u korunovace českých královen. Téma korunovací, zejména těch středověkých, je poměrně bohatě zpracované, jak ukazuje i autor sám, naopak vývoj samotného svatojiřského kláštera, zejména v pozdním středověku a raném novověku a po stránce historické, skýtá dosud řadu badatelských možností. Totéž platí i o úloze abatyší při korunovacích královen, výjimečné v rámci Evropy. Autor téma utvářel téměř úplně samostatně, poradil si výborně s literaturou českou i zahraniční a vydanými i nevydanými prameny. Využil svých dobrých jazykových znalostí (jeho druhým oborem je německý jazyk na Ústavu translologie FF UK); přitom se mnou průběžně konzultoval a přijímal i moje návrhy. Od počátku byla zřejmá pozitivní Pacovského motivace: seznámil se s prostředím bývalého kláštera, studium končí včas, přičemž stihl absolvovat i zahraniční erasmovský pobyt.

Studie je bezvadně zvládnutá po stránce řemeslné – Pacovský přináší pečlivý poznámkový aparát, dostatečně dokládá všechna převzatá tvrzení, píše lehce a čtivě, bez gramatických chyb i překlepů.¹ Vykládá kultivovaně, srozumitelně, hutně, bez zbytečné mnohamlupnosti, přetíženosti detaily, k níž někdy důkladná práce s prameny vede, a opakování, jež někdy podobný typ prací provází. Samostatně pracoval s prameny – latinskými, německými i českými, paleograficky často náročnými, dokázal si poradit nejen se středověkými listinami a raně novověkým aktovým materiálem, ale i se spisy z doby josefinské, zkrátka s co největším počtem dostupných pramenů. Opravdu šel „ad fontes“, často k pramenům nevydaným a originálním, byť převážně jen české (pražské) provenience a nevynechal ani prameny epigrafické či ikonografické, což je na tomto stupni studia spíše výjimečné. Zhodnotil i narativní prameny (staré tisky či kroniku kláštera, editované prameny zahraniční, jako např. Antonia Bonfiniho). Obdivuhodná je lehkost a přehled, s nimiž se autor pohybuje v problematice středověké i raně novověké, i kritický nadhled nad literaturou.² Snaží se vymezovat obtížné pojmy (koronátor versus konsekrátor, byť možná „pozdě“ až v závěru práce). Dokáže přinášet nové hypotézy (např. o úloze kněžny při nastolování knížat na knížecí stolec, o významu Kunhuty Přemyslovny jako svatojiřské abatyše pro další utváření role této představené při korunovacích), přesvědčivě polemizovat se stávajícím bádáním nebo je doplňovat (Petr Kubín – ohledně kultu Přemyslovny Mladé, Václav Žůrek – ohledně sestavení korunovačního řádu).

Časový záběr je možná snad až příliš široký, rozumím ovšem tomu, že autor si potřeboval udělat určitou „inventuru“ tématu. Jistě by mnohé cesty bylo možné dále rozvinout, jako např. roli abatyše u pražského dvora, symbolické a ceremoniální stránky rituálu. Práce je členěna promyšleně a přehledně – základ tvoří dva větší oddíly o korunovacích a abatyší, které se navzájem dobře doplňují a prolínají, jednotlivé úseky jsou rovnoměrně a smysluplně rozdělené. Výklad o jednotlivých korunovacích nevychází jen z literatury, autor dle možností doplňuje údaje o výzkum pramenů a dává je do nových kontextů (korunovace Elišky Rejčky jako i polské královny v Praze, s. 27). V pasáži o abatyších potom vhodně zasahuje jednotlivé představené do historického kontextu, uvažuje, kde mohla jejich úloha kořenit, a popisuje, jak se jejich role proměňovala, kde se objevoval jejich knížecí titul atd.

K celé práci mám jen několik drobných výtek: úvod je možná příliš literární vzhledem k danému typu a rozsahu práce, snad by bylo vhodné ještě více promyslet nastolené otázky, právě

¹ Jen výjimečně na s. 18, „byla pořizen soupis“.

² Autor neváhá ani kriticky zhodnotit přínos recentní publikace J. Kuthana a M. Šmieda *Korunovační řád českých králů* (s. 15).

tato část působí spíše popisně než interpretačně; podobně spíše k popisu autor sklouzává i jinde, zvláště při detailech ceremoniálu. Lze rok 1836 pokládat teprve za práh moderní doby (abstrakt)? Poněkud účelově na mě působí členění na korunovace středověké a novověké, přece jen, rituál je, alespoň oficiálně, stále týž, i když jsem si spolu s autorem vědom, že vlastně nikdy nebyl Karlův řád realizován do všech detailů a podrobností. Ve výkladu by možná bylo vhodné oddělit samotnou korunovační mši a vjezd panovníka a korunovační hostinu, respektive přijímání panovníka stavy – i když je zřejmé, že prameny k úloze královny a abatyše při těchto složkách ceremonie jsou více než skoupé. Je pravděpodobné, že by sama Marie Uherská pasovala rytíře? Jistě by bylo – což ale není možné očekávat od bakalářské práce – vhodné zohlednit i archivy ve Vídni či Římě, respektive hlouběji prostudovat alespoň např. některé raně novověké tisky týkající se zahraničních korunovací. V čem se v práci přesně odrazil Pacovského vídeňský pobyt? Právě prohloubení komparativní perspektivy a studium zahraničních materiálů spatřuji jako důležitou možnost pokračování v tématu. Oceňuji i obrazové a textové přílohy (samostatná edice a překlad pramene) a pečlivě zpracovaný přehled pramenů a literatury (nebylo by bývalo nutné vyčleňovat zvlášť „periodika“ ze seznamu starých tisků, obrazové přílohy mohly být ještě více analyzovány).

Práce Karla Pacovského jasně ukazuje, že tvůrčí přístup k pramenům, někdy i již zpracovávaným, a kombinace různých úhlů pohledu může přinést i ke zdánlivě zpracovanému tématu korunovací mnoho nového. Autor prokázal skvělou orientaci ve starší i novější literatuře a pramenech psaných česky, německy a latinsky, s nimiž pracuje nápaditě, ale zároveň pokorně, bez násilných stylizací. Využívá nejen metodické výzbroje historika, ale i filologa – snad by bylo vhodné v další fázi výzkumu prohloubit průpravu literárněvědní a teologickou, případně rozvinout teorie o symbolickém významu korunovací (existují i „dvě těla královny“? Jak uchopit účast církevních hodnostářů při korunovacích, jejich sociální sítě atd.?). Málokdy se setkáváme s tak vydařenými pracemi, jež mluví samy za sebe a jimž lze jim jen málo vytknout. Jistě by stálo za to část této práce vydat tiskem. V tuto chvíli je pro mě spíše otázka, kam se autor v naznačeném, úspěšně započatém výzkumu vybere dál – jestli do klášterních dějin nebo do výzkumu dvora, zda do středověku či raného novověku. Sám další možnosti výzkumu naznačuje.

Z výše uvedeného vyplývá jednoznačně, že studie Karla Pacovského splňuje, ba převyšuje všechny požadavky kladené na tento typ práce, a doporučuji ji proto k obhajobě. Jako výslednou známku navrhuji jednoznačně **v ý b o r n o u**.